

общуване, обмяна на информация, забавления.

Панаирите, които траят по няколко дни, най-често се провеждат през пролетта или есента по време на храмовия празник, като тогава е обикновено и сборът на селището. Населението и от близките, и от подалечни места знае точната дата, непроменена в годините. Събират се хора от различни етноси и социални слоеве. Потопени в множеството, в шума и миризмите, всички забравят различията. Циганите са също неразделна част от това множество.

Цигани акробати, музиканти и танцьорки забавляват околните. Още от времето на Османската империя в с. Долян, каза Струмица, Македония през пролетта става голям панаир: „... Четиридесет дена и четиридесет нощи тук се правят оживени пазарлъци, докато се продадат всички неща и стоки. Нещо повече, дори и жените продават тайната си стока тук съвсем открито... тук пристигат странстващи свирачи на саз, танцьорки... очарователни красавици на времето... и дори евини щерки”. В мултиетническия Пловдив в средата на XIX век циганите съставят групи за увеселение и панаирджийски атракции (Генчев 1981: 117).

В София те забавляват населението с ходене на въже, известно сред тях под названието „ибжабаз”. Акробатите работят в организирани групи с музиканти и танцьорки. Представленията им продължават и след Освобождението.

За подобни атракции и на Старозагорския сър панаир запазва детски спомен от последните години преди Освобождението старозагорският общественик и политически деец Андрей Тошев: „Между друго, родителите ни водеха на Сър панаир да гледаме как: джамбази (в случая въжеиграчи – б.а.) с дълги пръти в ръце ходеха и скачаха напред-назад по високо изопнати въжа, правейки и разни други фокуси; как се разиграваха маймуни и мечки. Понякога, за едно петаче, ни качваха на някоя по-едра мечка, като същевременно мечкаря ни даваше и по-малко козина за уроки”.

И след Освобождението наред с цирка, люлките, въртележките, виенското колело, кинематографите, театралните представления жив интерес предизвикват както циганите мечкадари със своите мечки и маймунки, така и циганите кукличари. В началото на XX век „ в петъчния ден на Софийския „Женски пазар” минаваха и мечкари със своите завързани с вериги питомци... Някои мечкари си имаха дайрета, с които бяха дресирали своите питомци. Задумкаше ли дайрето баба Меца или Мечо показваше как невестите месят хляб, как бабите сеят брашно, как момите поставят белило на лицето си...”. В началото на 80-те год. на XIX век по време на Добричкия панаир свирят цигани, цигански танцьорки „веселели пийналите с кючеци и песни от съмнително естество”. В бюджета на общината на Добрич за 1885 г. е предвиден приход от “игрите кючеци” на цигански танцьорки по време на панаира. Предната

ЕВГЕНИЯ И. ИВАНОВА • ВЕЛЧО КРЪСТЕВ